

Nr 154.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2, 5, 6, 7, 13 och 16 §§ i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänstnehavares rätt till pension; given Stockholms slott den 13 mars 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga bilagda förslag till lag angående ändrad lydelse av 2, 5, 6, 7, 13 och 16 §§ i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänstnehavares rätt till pension.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av 2, 5, 6, 7, 13 och 16 §§ i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension.

Härigenom förordnas, att 2, 5, 6, 7, 13 och 16 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension skola hava följande ändrade lydelse:

2 §.

Denna lag äger icke tillämpning i fråga om statsrådsämbete, civil tjänst med pensionsrätt i arméns eller flottans pensionskassa, tjänst, å vilken civila tjänstepensionslagen äger tillämpning, tjänst vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, lärarbefattning vid folkskoleseminariernas övningsskolor, ej heller i fråga om befattning, som är uteslutande prästerlig, utan gälle i avseende å dem vad i fråga om pension nu är eller framdeles må varda stadgat.

5 §.

Rätt att komma i åtnjutande av hel pension inträder:
för manlig tjänst innehavare vid uppnådda sextiosju levnadsår och trettiofem tjänstår;

för kvinnlig tjänst innehavare vid uppnådda sextio levnadsår och trettio tjänstår;

dock att sådan rätt inträder:

a) för ämneslärarinna vid blindundervisningsanstalterna samt för ämneslärarinna, slöjdlärarinna, husmoder och översköterska vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: vid femtiofem levnads- och tjugufem tjänstår;

b) för provinsialläkare: vid sextiotvå levnads- och tjugu tjänstår;

c) för gymnastiklärare och musiklärare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminarier och folkskoleseminarierna samt de vid blindundervisningsanstalterna anställda lärare: vid sextiotvå levnads- och trettio tjänstår;

d) för förste provinsialläkare: vid sextiofem levnads- och tjugutre tjänstår;

e) för bergmästare, gruvingenjör, för lärare vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tekniska högskolan, gymnastiska centralinstitutet, farmaceutiska institutet, tandläkarinstitutet, läroanstalterna för barnmorskor, veterinärhögskolan, Chalmers tekniska institut, fria konsternas akademi, musikaliska akademiens konservatorium, skogshögskolan, lantbruksinstitutet vid Ultuna samt lantbruks- och mejeriinstitutet vid

Alnarp, för folkskolinspektör, för föreståndare och överassistenter vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, för avdelningsföreståndare vid statens skogsförsöksanstalt ävensom för länsveterinärer: vid sextiofem levnads- och tjugufem tjänstår;

f) för rektorer och lektorer vid tekniska fackskolor, tekniska gymnasier och tekniska elementarskolor samt för manlig rektor vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: vid sextiofem levnads- och trettio tjänstår;

g) för rektorer och ämneslärare vid allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna samt annan övningslärare vid sådan läroanstalt än de under c) särskilt angivna, rektorer vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas, förskolan för blinda i Växjö samt hantverksskolan i Kristinehamn för blinda ävensom för lärare vid skeppsgosseskola: vid sextiofem levnads- och trettiofem tjänstår;

h) för landsfogde och landsfiskal, andra ämnes- och övningslärare vid statens läroverk än de under c), e), f) och g) särskilt angivna ävensom lantbruksingenjörer och distriktslantmätare, förvaltande och bevakande personal vid skogsstaten samt föreståndare och skogsrättare vid statens skogsskolor, distriktschefer och distriktsingenjörer i väg- och vattenbyggnadsdistrikten: vid sextiofem levnads- och trettiofem tjänstår.

6 §.

Skyldighet att — — — till tjänstgöring.

Befinnes tjänstinnehavare vara av sjukdom eller minskad arbetsförmåga urståndsatt att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden, och har sådan tjänstinnehavare tillika antingen, där enligt 5 § rätt till hel pension inträder vid sextiosju levnadsår, uppnått en levnadsålder av minst sextiofem år eller, där enligt samma paragraf rätt till hel pension inträder vid sextiotvå år eller fråga är om förste provinsialläkare, som tillika är provinsialläkare, uppnått en levnadsålder av minst sextio år eller, där fråga är om tjänstinnehavare inom den förvaltande eller bevakande personalen vid skogsstaten, föreståndare eller skogsrättare vid statens skogsskolor, uppnått en levnadsålder av minst trettiofem år, äge Konungen, uppå därom av vederbörande myndighet gjord framställning, förklara sådan tjänstinnehavare skyldig att från tjänsten avgå.

7 §.

Vid avgång — — — levnadsålders inträde.

Om den, som är berättigad till pension enligt denna lag, tillika är berättigad till pension från pensionsförsäkringsfonden på grund av inbetalning till pensionsstyrelsen jämlikt 11 § civila tjänstepensionslagen eller däremot svarande stadgande i annan lag eller författning rörande pensionering av befattningshavare i statens tjänst, skall pensionen från pensions-

försäkringsfonden räknas såsom del av den honom enligt denna lag tillkommande pension, vilken alltså för den tid, pensionen från pensionsförsäkringsfonden åtnjutes, skall minskas med sistnämnda pensions belopp.

13 §.

Pension enligt denna lag sökes i fråga om tjänst vid domänstyrelsen eller tjänst, som lyder under denna, hos domänstyrelsen.

I övrigt — — — till fullo guldits.

16 §.

Pension för tjänst, som avses i denna lag, må endast med de inskränkningar, som här nedan stadgas, åtnjutas samtidigt med lön, arvode eller pension för annan sådan tjänst eller annan statstjänst, nämligen:

1:o) den, som vid avgång från tjänsten innehar eller sedermera erhåller annan ordinarie statstjänst, må för den tid, lön eller arvode för sådan tjänst åtnjutes, uppbära allenast en tredjedel av det pensionsbelopp, som enligt denna lags bestämmelser eljest skolat utgå; dock må, där lönen eller arvodet understiger pensionen, utöver nämnda tredjedel av pensionen utgå så stort belopp, att detta tillsammans med lönen eller arvodet motsvarar summan av pensionen och en tredjedel av lönen eller arvodet;

2:o) den, som vid avgång från tjänsten redan åtnjuter eller samtidigt därmed erhåller *pension* för annan tjänst, som avses i denna lag, må uppbära pension med ett sammanlagt belopp, motsvarande den större av pensionerna, ökad med en tredjedel av den mindre, eller, om bägge pensionerna äro lika, motsvarande den ena av dem, ökad med en tredjedel;

3:o) den, som vid avgång från tjänsten åtnjuter eller samtidigt eller sedermera erhåller *pension* för statstjänst, å vilken denna lag icke äger tillämpning, må för den tid, sådan pension åtnjutes, av pensionen enligt denna lag uppbära en tredjedel samt därutöver i förekommande fall så stor del, som må erfordras för att pensionen enligt denna lag jämte vad av den andra pensionen får vid sådan förening åtnjutas skall motsvara sammanlagda beloppet av den större pensionen och en tredjedel av den mindre eller, om båda pensionerna äro lika, den ena av dem, ökad med en tredjedel.

Därest med tillämpning av de under 1:o)—3:o) givna bestämmelserna sammanlagda beloppet av lönen eller arvodet och pensionen eller av pensionerna understiger femtusen kronor, skall avdrag å pensionsbeloppet äga rum endast i den mån, som erfordras för att pensionen tillsammans med vad vederbörande åtnjuter i lön eller annan pension icke må överstiga femtusen kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1925.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1925.*

Närvarande:

Statsministern SANDLER, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för övriga departement anför t. f. chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss:

Sedan Kungl. Maj:t på min föredragning beslutat avlåtande till riksdagen av proposition med förslag till civil tjänstepensionslag, anhåller jag, i enlighet med vad jag vid nämnda föredragning anförde, få till behandling upptaga frågan om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension.

Såsom framgår av vad jag yttrat vid nyssnämnda föredragning, har 1921 års pensionskommitté jämväl framlagt förslag till lag angående ändrad lydelse av 2, 5, 6, 7, 13 och 16 §§ i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension. Förslag av
1921 års
pensions-
kommitté.

Beträffande kommitténs förslag till ändringar i 1907 års pensionslag hava vissa erinringar blivit framställda av följande myndigheter.

Pensionsstyrelsen har erinrat om att kommittén i sin motivering för 19 § av förslaget till civil tjänstepensionslag lämnat det meddelande, att 7 § i nu gällande civila pensionslag aldrig varit avsedd att i fråga om sjukpension erhålla den formulering, den nu hade. För erhållande av sjukpension krävdes där, att befattningshavare skulle hava nått minst tio tjänstår. Skulle detta antal tjänstår icke hava intjänats, kunde befattningshavare bliva tvungen avgå utan pension, då han såsom tjänstledig på grund av sjukdom hade rätt att kvarstå endast i fem år. Att en dylik verkan av bestämmelsen icke varit avsedd, syntes framgå utav ett av pensionskommittén citerat yttrande av 1921 års lönekommitté.

Då ifrågavarande bestämmelse sålunda syntes hava tillkommit genom ett förbiseende, borde det ligga nära till hands att nu föreslå vidtagande av rättelse genom ändring av 7 § i 1907 års lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension, vilken lag ju fortfarande skulle gälla för befattningshavare i den civila förvaltningen tillhörande verk, där lönerna ännu icke reglerats efter 1921 års principer. Sådan ändring hade emellertid icke av kommittén upptagits i dess förslag till ändringar i berörda lag.

Styrelsen för tekniska högskolan har hemställt, att bestämmelsen i 18 § 3 mom. i kommitténs förslag till civil tjänstepensionslag om rätt att för

pension få tillgodoräkna sig arbete utom statens tjänst måtte införas i förslaget till ändring av 1907 års pensionslag.

Departements-
chefen.

I sin specialmotivering till 25 § i förslaget till civil tjänstepensionslag har kommittén yttrat, att de i denna paragraf av förslaget införda nya reglerna om förening av pension med lön eller annan pension borde komma till genomförande även i 1907 års pensionslag, och har kommittén i enlighet härmed föreslagit ändrad lydelse av 16 § i sistnämnda lag. De av kommittén i övrigt föreslagna ändringarna i 1907 års pensionslag äro i huvudsak av formell natur och betingade av de föreslagna bestämmelserna i den civila tjänstepensionslagen. Bland annat har kommittén ur 5 § i 1907 års pensionslag uteslutit innehavare av de befattningar, å vilka den civila tjänstepensionslagen är avsedd att tillämpas.

Mot de sålunda föreslagna ändringarna har jag intet att erinra. Beträffande 16 § vill jag framhålla, att det avdragsfria pensionsbeloppet, i likhet med vad jag föreslagit i civila tjänstepensionslagen, bör höjas till 5,000 kronor. I nämnda paragraf synes vidare sådan jämkning böra äga rum, att vad som gäller beträffande förening av pension och lön även skall äga tillämpning vid förening av pension och arvode för ordinarie tjänst.

Den av styrelsen för tekniska högskolan gjorda framställningen om vidtagande av ytterligare ändring i 1907 års pensionslag finner jag ej skal tillstyrka. Enligt min mening bör den gamla lagens bestämmelser i huvudsak allfortfarande äga tillämpning å befattningshavare vid oregrerade verk, till dess verken i fråga erhållit ny lönereglering. Vad angår pensionsstyrelsens anmärkning mot 7 § i 1907 års pensionslag torde densamma sakna praktisk betydelse.

Vissa
framställ-
ningar an-
gående
ändringar
i 1907 års
pensions-
lag.

Förutom de ändringar i 1907 års civila pensionslag, som på sätt jag nu anfört ifrågasatts av 1921 års pensionskommitté, ber jag härefter få anmäla följande uppkomna frågor om ändringar i samma lag.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 september 1922 har skolöverstyrelsen hemställt om sådan ändring av 5 § i nyssberörda pensionslag, att rektorer och lektorer vid de tekniska elementarskolorna må i likhet med rektorer och lektorer vid tekniska fackskolor och tekniska gymnasier komma i åtnjutande av hel pension vid sextiofem levnads- och trettio tjänstår. I sin motivering för denna hemställan har ämbetsverket erinrat, att anledningen, varför rektorer och lektorer vid tekniska elementarskolorna, som i fråga om avlöning samt pension i övrigt genom beslut av 1918 års riksdag fullt jämställdes med motsvarande befattningshavare vid tekniska fackskolor och tekniska gymnasier, ej erhöilo rätt till hel pension efter samma antal tjänstår som dessa eller efter trettio utan alltjämt i enlighet med föreskrift i 5 § k) av 1907 års pensionslag måste hava trettiofem tjänstår för hel pension, torde hava varit samma riksdags beslut angående den lägre tekniska undervisningen. Enligt detta beslut skulle i stället för dittills-

varande tekniska elementarskolor inom landet upprättas dels tekniska fackskolor, avsedda att meddela teknisk specialutbildning inom de olika huvudgrenar av industrien, vilka vore av största betydelse för vårt land, dels ock tekniska gymnasier för meddelande av en mera allmänt lagd teknisk utbildning. Då emellertid de tekniska elementarskolorna i Norrköping och Borås alltjämt bibehållits såsom sådana och frågan om dessa skolors omorganisation blivit tillsvidare uppskjuten, ansåge ämbetsverket skäligen, att rektorer och lektorer vid ifrågavarande skolor erhöles berörda fulla likställighet i pensionshänseende med motsvarande befattningshavare vid tekniska fackskolor och tekniska gymnasier.

Över skolöverstyrelsens ifrågavarande framställning hava yttranden inforrats från statskontoret och 1921 års pensionskommitté, vilka båda tillstyrkt densamma.

Vidare torde böra omförmälas, att direktionen över gymnastiska centralinstitutet i sitt över 1921 års lönekommittés betänkande avgivna utlåtande anfört, att direktionen på grund av de skäl, som framburits i ett av centralinstitutets lärarkollegium till direktionen över betänkandet avgivet yttrande, ville på det kraftigaste tillstyrka, att i fråga om lärarinnornas vid centralinstitutet pensionsålder de för full pensions erhållande erforderliga tjänståren måtte sänkas från 30 till 25 år.

Uti sitt nyssberörda yttrande har lärarkollegiet erinrat om att det för hel pension erforderliga antalet tjänstår vore för lärare vid centralinstitutet bestämt till 25 år. På grund av att undervisningen vid centralinstitutet vore betydligt krävande och fordringarna för att därstädes erhålla lärarbefattning vore synnerligen höga i avseende å såväl kunskaper som praktisk erfarenhet komme lärarinna så gott som alltid att vara äldre än 30 år, då hon tillträdde någon av dessa platser. Kollegiet ville därför anhålla, att lärarinnas tjänstår, i likhet med lärares, sattes till 25 år, enär i annat fall lärarinna endast undantagsvis skulle komma i åtnjutande av full pension.

Det av 1918 års riksdag fattade beslutet angående omorganisation av den lägre tekniska undervisningen i riket innebar, att denna omorganisation skulle till en början omfatta de tekniska elementarskolorna i Örebro och Malmö. Sedermera antogs av 1920 års riksdag ett av Kungl. Maj:ts framlagt förslag angående omorganisation jämväl av den tekniska elementarskolan i Härnösand. Ett riksdagen år 1921 förelagt förslag rörande omorganisation av de båda återstående tekniska elementarskolorna, nämligen i Norrköping och Borås, vann däremot icke riksdagens bifall. Riksdagen ansåg nämligen, att ytterligare åtgärder för reformering av den lägre tekniska undervisningen borde anstå, till dess tilläventyrs förefintligt resultat av de redan verkställda organisationsförändringarna kunde närmare skärskådas.

De ifrågavarande tekniska elementarskolorna i Norrköping och Borås torde

*Departements-
chefen.*

alltså för en tid framåt komma att bibehållas vid sin nuvarande organisation. Vid det förhållandet att någon ny definitiv lönerreglering icke torde kunna förväntas bliva under den närmaste tiden genomförd för befattningshavare vid de tekniska elementarskolorna, varigenom frågan om deras pensionsrätt skulle kunna i sådant sammanhang komma under omprövning, har skolöverstyrelsens berörda framställning synts mig vara förtjänt av att nu upptagas till prövning. Härvid har jag funnit skäligen vidtaga sådan ändring i 5 § av 1907 års pensionslag, att rektorer och lektorer vid de tekniska elementarskolorna likställas med rektorer och lektorer vid de nyorganiserade tekniska gymnasierna och fackskolorna jämväl med avseende å det för hel pension erforderliga antalet tjänstår.

Beträffande härefter den av direktionen för gymnastiska centralinstitutet gjorda framställningen om nedsättning i antalet tjänstår för lärarinnor vid centralinstitutet, tillåter jag mig omförmåla, att den s. k. högskolornas lönerregleringskommitté i avgivet betänkande (bet. II) framlagt förslag till lönerreglering för, bland andra, befattningshavare vid berörda institut, vilket förslag för närvarande är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Då vid den slutliga behandlingen av ifrågavarande befattningshavares lönefråga jämväl spörsmålet om lärarinnornas vid centralinstitutet pensionsrätt torde komma under omprövning, har jag icke ansett mig i detta sammanhang böra upptaga direktionens förut berörda framställning till slutlig prövning.

Ändringar påkallade av vissa till riksdagen avlätna förslag. I innevarande års statsverksproposition har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln föreslagit uteslutande ur staten för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte av en första lärarinna. Härav föranledes ändring i 5 § i 1907 års pensionslag.

I en denna dag på föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet till riksdagen avläten proposition har Kungl. Maj:t föreslagit, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och med den 1 juli 1925 äga tillämpning å viss personal vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet. Vidare har i innevarande års statsverksproposition Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln föreslagit, att under nämnda avlöningsreglemente skola från och med budgetåret 1925—1926 inordnas statskonsulenter samt lantbruksakademins sekreterare. Därest dessa förslag vinna bifall, böra i 5 och 6 §§ i 1907 års pensionslag ifrågakommande befattningar utgå. Det säger sig självt, att de till nyreglerade förvaltningsgrenar hörande tjänstemän, vilka eventuellt komma att kvarstå på den gamla staten, skola vara underkastade nu gällande bestämmelser i fråga om pension.

Ikraftträdande. Samtliga nu ifrågasatta ändringar i 1907 års pensionslag torde böra träda i kraft den 1 juli 1925.

Föredragande t. f. departementschefen uppläser här efter ett i enlighet med vad han sålunda anfört upprättat förslag till lag angående ändrad lydelse av 2, 5, 6, 7, 13 och 16 §§ i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen berörda lagförslag till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Elis Lindahl.